

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
та молодіжної політики

Маріупольського державного університету

Юлія ДЕМИДОВА

«02» січня 2026 р.

ВИСНОВОК

Маріупольського державного університету
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
ЗГАРИ ІРИНИ КОСТЯНТИНІВНИ
на тему «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України
в умовах євроінтеграції»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Витяг

з протоколу №6/1 засідання кафедри публічного управління та адміністрування
навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету
від 23 грудня 2025 року

Присутні:

Головуючий на засіданні – доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
доктор філософії з публічного управління та адміністрування, доцент Світлана
ВЕРИТЕЛЬНИК

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, д.е.н., професор
Анна ЧЕЧЕЛЬ, директор навчально-наукового інституту управління, д.е.н., професор
Денис ТАРАСЕНКО, професор кафедри публічного управління та адміністрування,
д.держ.упр., професор Олена БРАЖКО, професор кафедри маркетингу та туризму,
д.держ.упр., професор Валентина ТОКАРЕВА, професор кафедри маркетингу та туризму,
д.держ.упр., професор Андрій СТОЙКА, доцент кафедри публічного управління та
адміністрування, к.політ.н., доцент Марина ЗЕЛІНСЬКА, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування, доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
доцент Світлана ВЕРИТЕЛЬНИК, здобувачка вищої освіти ступеня «Доктор філософії» з
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування Ірина ЗГАРА, старший лаборант кафедри публічного
управління та адміністрування Анастасія ІСАЄВА (секретар)

Запрошені:

Юлія ДЕМИДОВА – проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики
Маріупольського державного університету
Алла НОВІКОВА – начальник відділу з питань запобігання та виявлення корупції
Маріупольського державного університету
Микита АНГЕЛІН – аспірант МДУ 3 року підготовки за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування
Володимир ПАКЛІН - аспірант МДУ 3 року підготовки за спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування

Серед присутніх - 5 докторів наук (3 – з державного управління, 2 – доктори економічних наук), 1 кандидат наук (в т.ч. 1 – з політичних наук), 1 доктор філософії з публічного управління та адміністрування.

Порядок денний

1. Публічна презентація дисертаційної роботи здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету Згари Ірини Костянтинівни на тему: «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (науковий керівник д.е.н., професор Чечель Анна Олександрівна).

До Вашої уваги на розгляд на публічній презентації пропонується дисертаційна робота Згари Ірини Костянтинівни на тему: «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Тема дисертаційної роботи була затверджена рішенням Вченої ради від 25 жовтня 2023 р. (протокол № 5 від 25 жовтня 2023) з формулюванням «Механізми публічного управління сталим розвитком приватно-державного партнерства в Україні». Уточнено тему дисертаційної роботи за засіданні Вченої ради 30 жовтня 2025 р. (протокол № 3 від 30 жовтня 2025) з формулюванням «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції».

До кафедри представлені для розгляду: академічна довідка про виконання освітньо-наукової програми, висновок наукового керівника, копії наукових публікацій, рукопис дисертації, акти впровадження та інші матеріали.

ВИСТУПИЛИ:

Згара Ірина Костянтинівна представила презентацію за основними положеннями дисертації на тему: «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Шановний голову, шановні присутні!

(ЛИСТ 1) Вашій увазі пропонуються стисле викладення результатів дослідження, виконаного в рамках дисертаційної роботи з теми «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції».

В умовах розширення можливостей двосторонньої торгівлі в сфері агропромислового комплексу в межах євроінтеграційного процесу особливого значення набуває формування диверсифікованого, конкурентоспроможного, стійкого аграрного сектору України. Сталий розвиток аграрного сектору України з орієнтацією на конкурентоспроможність та інновації є основною галуззю імплементації концепції сталого розвитку та важливим євроінтеграційним чинником, що сприяє спільному розвитку сільського господарства та зміцненню агропродовольчих ланцюгів постачання. Інтеграція України до Європейського Союзу (ЄС) дозволить європейській економіці стабілізувати внутрішній ринок Європейського Союзу, посилити продовольчу безпеку, зміцнити економічні зв'язки та забезпечити стабільність Європи та світу в цілому.

Необхідною умовою для реалізації стратегічних державних завдань в умовах євроінтеграції є розробка рекомендацій щодо реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України, що і зумовлює актуальність обраної теми.

(ЛИСТ 2) Метою роботи є розробка наукових положень та практичних рекомендацій щодо реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України для успішної євроінтеграції та відновлення територій.

Для реалізації зазначеної мети в дисертації було поставлено та вирішено наступні завдання, які представлені на **ЛИСТІ 3**.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору України.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні положення реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Дослідження в рамках теми дали змогу вирішити актуальну наукову проблему стосовно розробки наукових положень та практичних рекомендацій щодо реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції. Отриманий результат розкривається в таких висновках і положеннях:

(ЛИСТ 4) Вивчення концептуальних засад державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України та сучасних викликів щодо необхідності формування конкурентоспроможного, високоефективного аграрного сектору дало змогу виділити ключові вектори сталого розвитку аграрного сектору України, які ефективно поєднують завдання загальнодержавної та регіональної політики в аграрному секторі, стратегічні пріоритети державної аграрної політики в умовах євроінтеграції та вимоги щодо економічного відновлення країни.

На основі дослідження особливостей нормативно-правового забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції систематизовано основні нормативно-правові акти забезпечення трансформації державної аграрної політики України за ознакою – прийняті та діючі до та після підписання Угоди про асоціацію. Запропонована систематизація дозволяє визначити спрямованість законодавчих ініціатив при формуванні та реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

(ЛИСТ 5) Узагальнення тенденцій відновлення аграрного сектору України в рамках секторальної євроінтеграції України та потреби у фінансовому та матеріальному забезпеченні дозволило виділити пріоритетні державні напрями економічної євроінтеграції аграрного сектору України (сприяння взаєморозумінню політики розвитку аграрних регіонів та аграрної політики, підвищення адміністративного потенціалу на місцевому та центральному рівнях, проведення політики якості сільськогосподарської продукції у сфері стандартизації, схем якості, вимог до виробництва та ін.), які визначають фокус законодавчих змін в рамках реалізації вимог Угоди про асоціацію та досягнення економічного відновлення аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

(ЛИСТ 6) На основі дослідження особливостей стратегічного партнерства між суспільством та сільським господарством, між країнами ЄС та її фермерськими господарствами виділено основні принципи (забезпечення безпеки харчових продуктів, підтримка фермерів та розвиток сільських територій, збереження навколишнього середовища, зміцнення конкурентоспроможності агропродовольчого сектора в рамках єдиного ринку), стратегічні цілі (прозорість інформації для учасників ланцюга постачання харчових продуктів; моніторинг розвитку сільськогосподарських ринків; справедливий дохід для фермерів і збереження життя сільської місцевості, довкілля та кліматичних дій; соціальна стійкість) та плани реалізації Спільної аграрної політики ЄС (стратегія «Від ферми до столу», розвиток сільськогосподарської інфраструктури та технологічних інновацій) з визначенням основних пріоритетів у реалізації програмного (проектного) підходу щодо відбору проєктів національними та регіональними органами управління країн, які містять цілі сталого розвитку для визначення стратегічних напрямів реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України на шляху євроінтеграції.

(ЛИСТ 7) На основі аналізу потенціалу аграрного сектору України за показниками сталого розвитку удосконалено методичний підхід щодо оцінки сталого розвитку аграрного сектору України на основі побудови матриці потенціалу аграрного сектору. За результатами оцінки індикаторів досягнення завдань Цілей сталого розвитку 2, 8, 11, 12, 15, 17 визначено, що Ціль сталого розвитку 11 повністю досягнута, Цілі сталого розвитку 2, 8, 12, 17 мають відносну результативність та потенціал для їх досягнення, показники Цілі сталого розвитку 15 не відповідають граничним значенням, потенціал їх досягнення достатньо низький.

(ЛИСТ 8) Для забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та екологічної стійкості аграрного сектору України виділено стратегічні пріоритети реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України.

Удосконалено методичний підхід щодо оцінки сталого розвитку аграрного сектору регіонів в умовах євроінтеграції на основі методу пропорційного рейтингування за показниками валового регіонального продукту, індексу сільськогосподарської продукції, продукції сільського господарства у підприємствах за регіонами, продуктивності праці в підприємствах, втрат особистих селянських та фермерських господарств в умовах війни, викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин від стаціонарних джерел викидів.

(ЛИСТ 9) За результатами оцінки сталого розвитку аграрного сектору регіонів в умовах євроінтеграції в 2024 році серед лідерів виділено Львівську, Тернопільську, Хмельницьку, Житомирську, Рівненську області. До регіонів з найгіршим результатом досягнення сталого розвитку аграрного сектору можна віднести Луганську, Закарпатську та Запорізьку області. Дослідження регіональних тенденцій функціонування та розвитку аграрного сектору в умовах євроінтеграції дозволило визначити пріоритетні завдання державної регіональної політики – забезпечення сталого розвитку аграрного сектору в усіх регіонах на основі найефективнішого й комплексного використання наявного ресурсного, виробничого, фінансового потенціалу кожного регіону в рамках стратегії управління.

(ЛИСТ 10) Виходячи з аналізу особливостей державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи систематизовано інструменти державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору: податкові пільги для органічних операторів, інвестування в органічне сільське господарство, сертифікація продукції, державні закупівлі та ін. Механізмами фінансової державної підтримки аграрного комплексу України під час війни виступають державне регулювання гуртових цін, товарні інтервенції, фінансові інтервенції, тимчасове адміністративне регулювання цін, бюджетна позика, кредитна субсидія, лізингова субсидія, бюджетна дотація та часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки й обладнання вітчизняного виробництва. Дослідження європейського та вітчизняного досвіду державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору доводить, що незважаючи на регіональні особливості та способи відновлення територій спільними інструментами державного механізму сталого розвитку аграрного сектору, які забезпечують ефективне функціонування та реалізацію державної політики країни, є: субсидування, дотації, кредитні пільги, інвестування, цінове регулювання, стандартизація продукції, підтримка розвитку сільської інфраструктури.

(ЛИСТ 11) На основі аналізу ключових показників розвитку аграрного сектору України, факторів ризику стійкості агропромислового комплексу під час війни (правові, політичні, природні, екологічні, економічні, соціальні, виробничі, технологічні), відповідності вітчизняних нормативно-правових актів документам міжнародного рівня та рамковим документам ЄС зокрема, запропоновано основні стратегічні напрями державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції: гармонізація та адаптація національного законодавства до права ЄС, положень Спільної аграрної політики, вимог, пов'язаних зі вступом України до ЄС; посилення конкурентоспроможності та стійкості агропромислового комплексу України;

(ЛИСТ 12) розробка та розширення програм фінансової державної підтримки аграрного комплексу з використанням прозорих та інклюзивних інструментів фінансування; забезпечення функціонування прозорого та відкритого ринку землі, ефективного управління земельними ресурсами; сприяння розвитку та посиленню економічних можливостей жіночого підприємництва, молодих фермерів та ін. Реалізація запропонованих напрямів

дасть змогу підвищити якість сільськогосподарської продукції України, адаптувати стандарти сільськогосподарської продукції та інфраструктури аграрного ринку до європейських вимог, спростити доступ продукції українських аграрних компаній на ринок ЄС.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що наукові висновки та узагальнення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних напрямів, які є засадами для їхнього впровадження в практику державного управління з метою розвитку механізмів публічного адміністрування та імплементації європейських стандартів в аграрний сектор.

Одержані наукові розробки можуть бути рекомендовані центральним та місцевим органам влади з метою розвитку та здійснення заходів щодо реалізації реформи державного управління в Україні в умовах євроінтеграції.

Результати дослідження опубліковано в 8 наукових працях загальним обсягом 2,1 друк. арк. (особисто автора – 1,8 друк. арк.), серед яких 4 статті у вітчизняних наукових фахових виданнях та 4 публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

(ЛИСТ 13) Таким чином, на захист виносяться наступні наукові положення:

- узагальнення ключових векторів сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;
- систематизація основних нормативно-правових актів, що забезпечують реалізацію державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;
- державні напрями економічної євроінтеграції аграрного сектору на основі визначення пріоритетів розвитку аграрного сектору;
- концептуальні засади Спільної аграрної політики ЄС у реалізації програмного (проектного) підходу щодо відбору проєктів національними та регіональними органами управління країн;
- методичний підхід щодо оцінки сталого розвитку аграрного сектора України в умовах новітніх ризиків та загроз за показниками сталого розвитку;
- методичний підхід до оцінки сталого розвитку аграрного сектора регіонів України в умовах євроінтеграції на основі методу пропорційного рейтингування;
- визначення особливостей державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України за умов регіональних особливостей та способів відновлення територій;
- розробка стратегічних напрямів реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції, враховуючи їх відповідність діючій Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та векторам економічної євроінтеграції аграрного сектору України.

Доповідь закінчено, дякую за увагу!

Після закінчення презентації здобувачки Згари Ірини Костянтинівни присутніми фахівцями були поставлені наступні питання:

1. Професор кафедри маркетингу та туризму, доктор наук з державного управління, професор Валентина ТОКАРЕВА:

Як Ви оцінюєте прогрес виконання Україною Угоди про асоціацію та гармонізації нормативно-правової бази України до регуляторного поля ЄС по агропромисловому комплексу?

Ірина Згара: Реалізовані урядом заходи в рамках виконання Угоди про асоціацію та гармонізації нормативно-правової бази України до регуляторного поля ЄС свідчить про наявний прогрес їх виконання за напрямками: сільське господарство та розвиток сільських територій; санітарні, фітосанітарні заходи та ветеринарна медицина; навколишнє природне середовище та цивільний захист. Для успішного просування країни в напрямку європейської інтеграції необхідно продовжувати системні реформи щодо захисту аграрних виробників від несумлінних практик; регулювання фінансової підтримки національних планів, розроблених згідно з нормами ЄС; регулювання прямих виплат фермерам та умов

фінансування; регулювання виробництва та збуту генетично модифікованої продукції; регулювання питань використання пестицидів, добрив, засобів захисту рослин.

2.Професор кафедри маркетингу та туризму, доктор наук з державного управління, професор Андрій СТОЙКА:

Чи можете Ви привести приклади реформ у державній аграрній політиці, які вже реалізовано урядом в контексті євроінтеграційного вектору розвитку?

Ірина Згара: З метою узгодження інституційних рамок сільського господарства і розвитку сільських територій із політикою ЄС урядом прийнято ряд реформ державної аграрної політики України: затверджено Стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій на період до 2030 року, яка зосереджена на узгодженні правових актів зі стандартами ЄС, інституційному зміцненні, розвитку малих виробників та сільських громад, прийнято Закони України «Про виноград, вино та продукти виноградарства», «Про інформаційно-комунікаційну систему «Державний аграрний реєстр», набрало чинності законодавство про державну підтримку сільського господарства України, що передбачає підтримку сільськогосподарського виробництва для малих фермерських господарств щодо здійснення приватних інвестицій шляхом розробки фінансових інструментів (включаючи кредитні гарантії).

3.Професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор економічних наук, професор Денис ТАРАСЕНКО:

Одним із стратегічних напрямів державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції Ви визначили «сприяння розвитку сучасного кліматично адаптованого агропромислового комплексу». Обґрунтуйте важливість даного аспекту та які дії уряду вже прийняті в даному напрямку?

Ірина Згара: Для розробки та реалізації ефективних стратегій розвитку аграрного сектору України важливим є вплив кліматичних змін на сільськогосподарське землекористування України, оскільки зміни клімату (підвищення температури, зміни характеру опадів, екстремальні погодні явища, зниження доступності водних ресурсів) можуть призвести до нестабільності розвитку сільського господарства. Як наслідок, в 2025 році в Україні затверджено Довгостроковий план розвитку іригаційного комплексу для підвищення стійкості сектору до змін клімату, який зосереджується на секторі зрошення, управлінні водними ресурсами, стратегічній екологічній оцінці впливу проекту відновлення або будівництва на довкілля згідно з рекомендаціями ЄС.

4.Професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, професор Олена БРАЖКО:

Обґрунтуйте вибір індикаторів досягнення завдань Цілей сталого розвитку аграрного сектору України, проведеного в дисертаційній роботі?

Ірина Згара: Запропонований в роботі методичний підхід щодо оцінки потенціалу аграрного сектору України апробовано на підставі моніторингу обраних автором індикаторів досягнення Цілей сталого розвитку аграрного сектору України (ЦСР 2, 8, 11, 12, 15, 17), які в повній мірі розкривають агроцентричний характер рамкової системи Цілей Сталого Розвитку та позиціонують аграрний сектор як ЦСР-систему, що інтегрує 6 цілей з-поміж задекларованих 17.

5. Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, доцент, доктор філософії з публічного управління та адміністрування Світлана ВЕРИТЕЛЬНИК:

Які інноваційні технології для реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції Ви дослідили?

Ірина Згара: Дослідження основних досягнень агропромислового комплексу України та тенденцій цифровізації аграрного сектору дозволило узагальнити ключові цифрові сервіси

(системи точного землеробства, моніторингу посівів, аналізу ґрунту, управління транспортом та логістикою, електронні торгові майданчики) та цифрові технології для аграріїв (супутниковий моніторинг полів, використання дронів, GPS-трекінг техніки, CRM-системи та аналіз великих даних, штучний інтелект та машинне навчання, Інтернет речей, кіберфізичні системи), на реалізацію яких має бути спрямована сучасна урядова політика.

6. Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат політичних наук, доцент Марина ЗЕЛІНСЬКА:

Скажіть будь ласка, відповідно до яких нормативних документів забезпечується імплементація європейських ініціатив у реалізацію аграрної політики України?

Ірина Згара: На основі дослідження нормативно-правового забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України в процесі євроінтеграції виділено основоположні нормативні документи, відповідно до яких забезпечується імплементація європейських ініціатив у реалізації аграрної політики України: Концепція розвитку сільських територій на період до 2025 р., Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року, План України з реалізації ініціативи Європейського Союзу «Ukraine Facility», План відновлення України «Нова аграрна політика» (2022-2032 рр.), Державна цільова економічна програма розвитку тваринництва на період до 2033 року, Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року, Національна економічна стратегія на період до 2030 року, Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.

7. Аспірант 3 року підготовки за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування МДУ Володимир ПАКЛІН:

Які механізми державної підтримки аграрного сектору України Ви виділили? Які форми підтримки молодих фермерів в Україні Ви можете назвати?

Ірина Згара: Дослідження державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України дозволило виділити механізми державної підтримки аграрного сектору України (звільнення від оподаткування, спрощена процедура реєстрації сільськогосподарської техніки, транспортний безвіз, бюджетна позика, кредитна субсидія, лізингова субсидія, бюджетна дотація, гранти, часткова компенсація вартості кредитних ресурсів, вартості техніки).

Інструментами державної підтримки молодих фермерів в Україні є гранти, кредити, субсидії на виробництво певних видів продукції, компенсації, програми кооперації, фінансування бізнес-інфраструктури, освітня та консультативна підтримка з питань ведення сільського господарства, фінансового планування та маркетингу.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Анна ЧЕЧЕЛЬ.

Здобувачем Згарою Іриною Костянтинівною повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Маріупольського державного університету (далі – МДУ, Університет) за наступними дисциплінами, що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами), а саме:

Здобувачкою Згарою І.К. здобуто глибинні знання зі спеціальності (48 кредитів ЄКТС): пройдено цикли теоретичної та науково-дослідної підготовки (теоретичне навчання протягом двох років (2023-2024 рр., 1-3 семестри) та науково-дослідна практика (березень

2024 року, 4 семестр)), набуто практичних навичок щодо здатності до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності; набуття універсальних навичок дослідника: пошуку, систематизації і синтезу інформації з різних джерел; формувати системний науковий світогляд, проявляти креативність, продукувати і приймати обґрунтовані рішення; застосовувати методологію наукової та освітньої діяльності, а також вмінь швидко адаптуватися до змін та творчо застосовувати новітні наукові технології, проявляти гнучкість мислення, демонструвати культуру наукового усного і писемного мовлення державною та іноземними мовами при оформленні наукових та академічних текстів, демонстрації результатів наукових досліджень у ході дискусій та наукової полеміки, працювати в команді дослідників, виявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, сповідуючи та дотримуючись принципів наукової етики та здійснювати критичний аналіз філософських та світоглядних проблем управлінської діяльності в контексті цінностей сучасної цивілізації; аналізувати результати наукової діяльності.

Згара І.К. проявила себе наполегливим, відповідальним науковцем, своєчасно виконувала всі розділи індивідуального навчального плану, відвідувала лекції та семінарські заняття, які проводили науково-педагогічні працівники кафедри. Здобувачка Згара І.К. оволоділа загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (3 кредити ЄКТС).

Під час виконання освітньо-наукової програми здобувач Згара І.К. набула універсальних навичок дослідниці (4 кредити ЄКТС), зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.

Здобувачка Згара І.К. здобула мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (6 кредитів ЄКТС).

Здобувачем Згара І.К. здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Згара І.К. оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності (3 кредити ЄКТС), а також провела власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

Виконання індивідуального плану наукової роботи.

Здобувачка Згара І.К. своєчасно виконувала всі розділи індивідуального плану наукової роботи в установлені терміни. Своєчасність та повнота виконання індивідуального плану аспіранта підтверджена результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації. Відповідально ставилася до поставлених завдань. Зокрема, своєчасно і в повному обсязі провела усі види досліджень із застосуванням таких сучасних методів дослідження як: історичний – при дослідженні нормативно-правового забезпечення трансформації державної аграрної політики України до та після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом; систематизації та узагальнення – у ході визначення ключових векторів сталого розвитку аграрного сектору України, дослідження європейського досвіду державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору європейських країн, інструментів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України; методи аналізу і синтезу – при дослідженні державних напрямів економічної євроінтеграції аграрного сектору України, визначенні факторів ризику стійкості агропромислового комплексу та ключових бар'єрів для аграрного сектора України в умовах повномасштабної війни; порівняльний аналіз – для аналізу потенціалу аграрного сектору України за показниками сталого розвитку, оцінки сталого розвитку аграрного

сектора регіонів України в умовах євроінтеграції. Системний підхід надав змогу визначити стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Актуальність дисертації. За результатами проведеного аналізу наукової літератури в обсязі 204 джерел, здобувачкою Згараю І.К. спільно із науковим керівником визначено актуальність теми, яка полягала в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів та методичних, практичних рекомендації щодо розробки рекомендацій щодо реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України. На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

Метою роботи є розробка наукових положень та практичних рекомендацій щодо реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України для успішної євроінтеграції та відновлення територій.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації було поставлено та вирішено такі завдання:

- охарактеризувати основні вектори сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;
- визначити основи нормативно-правового забезпечення державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;
- обґрунтувати державні напрями економічної євроінтеграції аграрного сектору для реалізації Угоди про асоціацію України з Європейським союзом та економічного відновлення;
- охарактеризувати концептуальні засади Спільної аграрної політики Європейського Союзу для визначення стратегічних напрямів реалізації державної аграрної політики в умовах євроінтеграції;
- удосконалити метод оцінки сталого розвитку аграрного сектору в умовах новітніх ризиків та загроз для формування ефективного державного механізму розвитку аграрного сектору;
- визначити особливості регіональної оцінки сталого розвитку аграрного сектору в умовах сучасних викликів для реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора України;
- визначити особливості державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України для використання європейського досвіду у вітчизняній практиці державного управління;
- розробити стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору України.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні положення реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Здобувачка Згара І.К. була виконавцем НДР кафедри публічного управління та адміністрування, які виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи Маріупольського державного університету Міністерства освіти і науки України «Публічне управління для сталого територіального розвитку» (період розробки НДР: 2018- 2024, номер державної реєстрації О118U001700, керівник д.е.н., професор Чечель А.О.), «Публічне управління для сталого розвитку та відновлення територій» (період розробки НДР: 2025-2028, номер державної реєстрації 0125U001011, керівник д.е.н., професор Чечель А.О.) у рамках яких розроблені практичні рекомендації щодо гармонізації аграрної політики України з положеннями Спільної аграрної політики Європейського Союзу, удосконалення інструментів державної підтримки, а також механізмів забезпечення продовольчої безпеки й сталого відновлення аграрних територій. Матеріали дисертаційної роботи, зокрема, розробки та рекомендації дослідження впроваджено у навчальний процес при розробці навчально-методичного забезпечення з дисциплін «Основи сталого розвитку суспільства», «Євроінтеграція та національна ідентичність», «Місцевий розвиток в умовах глобальних викликів», «Політика сталого розвитку» освітньої програми

«Публічне управління та адміністрування» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання.

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Здобувачкою Згарою І.К.

вперше:

розроблено стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції (гармонізація та адаптація національного законодавства до права ЄС, положень САП, вимог, пов'язаних зі вступом України до ЄС; гарантування доступності, безпечності сільськогосподарської продукції, високих стандартів якості, що відповідають встановленим стандартам ЄС; посилення конкурентоспроможності та стійкості агропромислового комплексу України; розробка та розширення програм фінансової державної підтримки аграрного комплексу з використанням прозорих та інклюзивних інструментів фінансування; забезпечення функціонування прозорого та відкритого ринку землі, ефективного управління земельними ресурсами; сприяння розвитку сучасного кліматично адаптованого АПК, орієнтованого на органічні методи виробництва і біотехнології, відповідно до Зеленого Курсу ЄС; організація ефективної взаємодії держави та аграрного бізнесу на основі розвитку агропереробного сектору та процесів цифровізації та інноватизації; сприяння розвитку та посиленню економічних можливостей жіночого підприємництва, молодих фермерів), визначена їх відповідність діючій Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та векторам економічної євроінтеграції аграрного сектору України;

удосконалено:

методичний підхід щодо оцінки сталого розвитку аграрного сектора України за показниками сталого розвитку для визначення можливостей та перспектив досягнення сталого розвитку в Україні та реалізації пріоритетів реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України (економічна трансформація, розвиток аграрної інфраструктури, надання підтримки фермерам, інвестування в місцеві переробні потужності та інфраструктуру, підтримка розмінування малих та середніх фермерських господарств);

методичний підхід до оцінки сталого розвитку аграрного сектора регіонів в умовах євроінтеграції на основі методу пропорційного рейтингування за показниками (валовий регіональний продукт, індекс сільськогосподарської продукції, продукція сільського господарства у підприємствах за регіонами, продуктивність праці в підприємствах, втрати фермерських та особистих селянських господарств в умовах війни, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів) для визначення ефективності реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора на регіональному рівні;

дістали подальшого розвитку:

ключові вектори сталого розвитку аграрного сектору України, враховуючи ефективне поєднання загальнодержавної та регіональної політик в аграрному секторі, стратегічних завдань та пріоритетів державної аграрної політики, вимог щодо вступу до Європейського Союзу та економічного відновлення країни для покращення позицій України на міжнародному та європейському ринку;

основні нормативно-правові акти забезпечення трансформації державної аграрної політики України на основі історичної систематизації за ознакою – прийняті та діючі до та після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що дозволить зробити фокус законодавчих змін у побудові державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;

державні напрями економічної євроінтеграції аграрного сектору України на основі визначення пріоритетів розвитку аграрного сектору із зазначенням необхідних змін у нормативно-правовому забезпеченні в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та очікуваних результатів, що надасть змогу прискорити відновлення аграрного сектору України у рамках секторальної євроінтеграції України та прискорити вступ по Європейського Союзу;

основні принципи, стратегічні цілі та плани реалізації Спільної аграрної політики Європейського Союзу, з визначенням основних пріоритетів (передача знань та інновації; життєздатність і конкурентоспроможність ферми; організація харчового ланцюга та управління ризиками; відновлення, збереження та покращення екосистем; ресурсоефективна економіка, стійка до клімату; соціальна інтеграція та економічний розвиток) у реалізації програмного (проектного) підходу щодо відбору проектів національними та регіональними органами управління країн, які містять цілі сталого розвитку, що прискорить реалізацію державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України на шляху євроінтеграції;

систематизація інструментів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи (інвестування в органічне сільське господарство, податкові пільги для органічних операторів, диверсифікація доходів аграрних підприємств та агротуризму, сертифікація продукції, агроекологічна практика, державні закупівлі, розвиток органічних асоціацій, підтримка міського садівництва) та Україні (державне регулювання гуртових цін, товарні інтервенції, фінансові інтервенції, тимчасове адміністративне регулювання цін, бюджетна позика, кредитна субсидія, лізингова субсидія, бюджетна дотація та часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки й обладнання вітчизняного виробництва) за умов регіональних особливостей та способів відновлення територій для підвищення ефективності взаємодії держави та бізнесу в аграрному секторі.

Нові науково обґрунтовані теоретичні та/або експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Теоретична та практична цінність дисертаційної роботи Згари І.К. полягає в теоретичному узагальненні та новому вирішенні актуального завдання в галузі науки «Публічне управління та адміністрування» щодо науково-теоретичного обґрунтування поглиблення та розробки наукових положень та практичних рекомендацій щодо державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України для прискорення вступу до Європейського Союзу, відновлення аграрного сектору України у рамках секторальної євроінтеграції та успішної реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора України.

Отримані у ході дослідження наукові результати й пропозиції доведено до рівня конкретних практичних рекомендацій, які використані у діяльності органів державної влади та закладу вищої освіти, зокрема:

Нікольською селищною радою Донецької області наукові рекомендації щодо визначення стратегічних напрямів реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції використані при реалізації Стратегії розвитку Нікольської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2024-2027 рр. з реалізації стратегії (довідка № 1/03/1286/4-25 від 09.10.2025 р.).

Фондом державного майна України, Державного підприємства «Конярство України», результати дисертаційної роботи щодо визначення ефективності реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора на регіональному рівні, стратегічних пріоритетів державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України використані при проведенні аналізу щодо визначення ефективності реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора на регіональному рівні та виділені автором стратегічні пріоритети державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України використані при розробці «Політики управління ризиками», які направлені на досягнення сталого, інклюзивного, інноваційного розвитку аграрного сектору та сільських територій відповідно до правил та стандартів Європейського Союзу (довідка № 2025-5/244 від 14.10.2025р.).

Кафедрою публічного управління та адміністрування Маріупольського державного університету, де теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в освітній процес, зокрема під час викладання таких дисциплін: «Основи сталого розвитку суспільства» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти), «Євроінтеграція та національна ідентичність» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти), «Місцевий розвиток в умовах глобальних викликів», «Політика сталого розвитку» (другий (магістерський) рівень вищої освіти). Використання матеріалів дисертаційної роботи

сприяло оновленню змісту навчальних програм і поглибленню теоретико-методологічної бази підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (довідка № 01-25/205.1 від 02.10.2025 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Методологічну основу дисертаційної роботи становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і механізмів публічного адміністрування в сучасних європейських і національних економіках. Основні наукові результати дисертаційної роботи були отримані за допомогою використання таких методів, як: історичний – при дослідженні нормативно-правового забезпечення трансформації державної аграрної політики України до та після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом; систематизації та узагальнення – у ході визначення ключових векторів сталого розвитку аграрного сектору України, дослідження європейського досвіду державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору європейських країн, інструментів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України; методи аналізу і синтезу – при дослідженні державних напрямів економічної євроінтеграції аграрного сектору України, визначенні факторів ризику стійкості агропромислового комплексу та ключових бар'єрів для аграрного сектора України в умовах повномасштабної війни; порівняльний аналіз – для аналізу потенціалу аграрного сектору України за показниками сталого розвитку, оцінки сталого розвитку аграрного сектора регіонів України в умовах євроінтеграції. Системний підхід надав змогу визначити стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції, Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, Національного інституту стратегічних досліджень, Центру економічної стратегії, Центру досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки KSE Agroscenter, дані електронних платформ та порталів, довідкові та інформаційні видання професійних міжнародних організацій (Організації Об'єднаних Націй, Організації економічного співробітництва та розвитку, Європейської Комісії) щодо стану розвитку аграрного сектору та механізмів публічного адміністрування, матеріали власних досліджень автора.

Інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, офіційні дані Державної служби статистики України та міжнародних організацій; монографії та наукові статті провідних вітчизняних і зарубіжних учених у галузі публічного управління та адміністрування, матеріали звітності суб'єктів державного та недержавного секторів і результати проведених автором наукових досліджень, матеріали науково-практичних конференцій, також у роботі широко використані матеріали міжнародних нормативно-правових документів.

Апробація результатів дисертації.

Матеріали дисертації оприлюднено у виступах під час наукових конференцій, серед яких: V міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 26-27 жовтня 2023 р.), I науково-практична конференція (м. Хмельницький, 22 лютого 2024 р.), II Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Миколаїв, 20-22 березня 2024 р.), II науково-практична конференція за міжнародною участю (м. Хмельницький, 25 лютого 2025 р.).

Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та

конкретний особистий внесок здобувача.

За матеріалами дисертації опубліковано 8 наукових праць загальним обсягом 2,1 друк. арк. (особисто автора – 1,8 друк. арк.), серед яких 4 статті у вітчизняних наукових фахових виданнях та 4 публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Результати виконаного наукового дослідження здобувачки спрямовані на розв'язання важливого наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробленні методичних і практичних рекомендацій щодо формування та реалізації державного механізму забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України.

Отримані наукові результати мають теоретичне та прикладне значення, характеризуються науковою новизною і можуть бути використані в діяльності органів публічної влади, а також у подальших наукових дослідженнях.

Дисертаційна робота повністю відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» за змістом, предметною сферою та використаним методологічним інструментарієм.

Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Матеріали дисертації викладено послідовно у формально-логічний спосіб з дотриманням наукового стилю викладення.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Під час виконання дисертації здобувачка дотримувалася принципів академічної доброчесності, що підтверджено висновком за результатами проведеної перевірки відповідно до чинного Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ (додається (довідка від 02.12.2025)). За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Дисертація здобувачки Згари Ірини Костянтинівни за темою «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції», за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44, Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, та може бути представлена до обговорення під час публічної презентації здобувачем наукових результатів.

Більш деталізований висновок керівника є в матеріалах цієї публічної презентації, прошу підтримати.

Рецензент дисертаційної роботи - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри маркетингу та туризму навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету Валентина ТОКАРЕВА.

Дисертаційна робота Ірини Костянтинівни Згари є ґрунтовним і комплексним дослідженням, присвяченим одній із найактуальніших проблем сучасного державного управління — формуванню ефективного державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграційних процесів, післявоєнного відновлення та глобальних викликів продовольчої безпеки.

Актуальність теми зумовлена тим, що аграрний сектор залишається стратегічною галуззю національної економіки, яка забезпечує продовольчу незалежність держави, формує значну частину валютних надходжень і сприяє зайнятості населення, особливо у сільських регіонах. Водночас, війна, руйнування інфраструктури, втрата виробничих потужностей та потреба у відновленні галузі на основі європейських стандартів вимагають розробки нових управлінських підходів, що й зумовлює важливість і своєчасність проведеного дослідження.

Авторка комплексно підійшла до вивчення проблеми, поєднавши економічні, правові, екологічні та управлінські аспекти сталого розвитку, що свідчить про її системне бачення проблематики публічного управління в аграрній сфері.

Дисертаційна робота має логічну структуру, що відповідає вимогам до наукових праць цього рівня. У ній чітко визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження. Логіка побудови роботи є послідовною — від теоретико-методологічного осмислення проблеми до розроблення конкретних практичних пропозицій.

У першому розділі обґрунтовано наукові засади сталого розвитку аграрного сектору, розкрито зміст категорії «державний механізм сталого розвитку» в контексті сучасних підходів до публічного управління, узагальнено принципи державної аграрної політики з урахуванням Цілей сталого розвитку ООН. Особливу увагу приділено аналізу правового поля, інституційної бази та функцій державних інституцій у процесі регулювання аграрного сектора.

У другому розділі здійснено глибокий аналіз сучасного стану аграрного сектору України, його потенціалу та регіональних диспропорцій, охарактеризовано наслідки воєнних дій для галузі, визначено ключові бар'єри сталого розвитку. Авторкою вдосконалено методичний підхід до оцінки сталого розвитку регіонів із використанням методу пропорційного рейтингування, що є вагомим науковим здобутком.

Третій розділ присвячено розробці пропозицій щодо вдосконалення державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України. У ньому систематизовано інструменти державного регулювання аграрної політики в країнах ЄС, проаналізовано фінансові та економічні важелі підтримки галузі, визначено напрями їх адаптації в Україні. Важливо, що дисертантка пропонує власну модель стратегічних пріоритетів — гармонізацію законодавства з правом ЄС, розвиток дорадчих систем, підтримку жіночого та молодіжного підприємництва, розбудову агропереробки, цифровізацію та екологізацію виробництва.

У роботі отримано низку наукових результатів, які мають ознаки наукової новизни:

1. Вперше сформовано цілісний концептуальний підхід до розроблення державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України з урахуванням євроінтеграційних пріоритетів і поствоєнного відновлення.

2. Удосконалено методичний апарат оцінки сталого розвитку з урахуванням індикаторів Цілей сталого розвитку 2, 8, 11, 12, 15, 17, що дозволяє об'єктивніше оцінювати регіональний прогрес.

3. Запропоновано класифікацію ризиків стійкості аграрного сектору (економічних, соціальних, екологічних, технологічних, управлінських), що створює основу для ризик-орієнтованої державної політики.

4. Систематизовано інструменти державного регулювання аграрного сектору ЄС і визначено можливості їх адаптації до умов України.

5. Розроблено стратегію впровадження інклюзивних форм державної підтримки, що передбачає участь малих фермерів, жінок-підприємниць і місцевих громад у процесах прийняття рішень.

Отримані результати відзначаються як теоретичною новизною, так і високим рівнем практичної придатності для державної політики.

Практичні рекомендації, розроблені в дисертації, мають прикладний характер і можуть бути використані:

- у діяльності центральних органів виконавчої влади (Мінагрополітики, Мінекономіки, Мінвідновлення);
- у регіональних програмах розвитку для аграрних областей України;
- у процесі адаптації законодавства України до стандартів Спільної аграрної політики ЄС;
- у підготовці кадрів для органів влади та в освітніх програмах із публічного управління і сталого розвитку.

Результати роботи вже пройшли апробацію під час науково-практичних конференцій та відображені у публікаціях авторки у фахових виданнях, що підтверджує їхній практичний потенціал.

Робота виконана на високому науковому рівні, однак для повноти дослідження рецензент вважає за доцільне зазначити кілька побажань і зауважень, що мають рекомендаційний характер:

1. Було б доцільно окремо розглянути роль місцевого самоврядування у реалізації державного механізму сталого розвитку, оскільки децентралізація є важливою складовою сучасної публічної політики.
2. Потребує подальшого аналізу вплив цифрових технологій (AgriTech, Smart Farming) на підвищення ефективності управління аграрним сектором.
3. Варто було б конкретизувати економічні показники ефективності запропонованих механізмів для оцінки їх результативності у коротко- та середньостроковій перспективі.
4. Доцільно розширити розділ щодо міжнародного співробітництва України в аграрній сфері, зокрема через програми ЄС (Horizon Europe, LIFE, Erasmus+), що може підсилити євроінтеграційний аспект роботи.

Усі зауваження мають конструктивний характер і можуть бути враховані в подальших наукових дослідженнях авторки.

Дисертаційна робота Ірини Костянтинівни Згари є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе наукове завдання — обґрунтування та розроблення теоретичних і прикладних засад державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Робота відзначається глибиною аналізу, системністю, міждисциплінарністю та актуальністю отриманих результатів. Вона робить вагомий внесок у розвиток науки публічного управління, особливо у напрямках державної аграрної політики, регіонального розвитку та євроінтеграційних процесів.

Стиль викладу чіткий, логічний, науково аргументований. Висновки обґрунтовані, відповідають меті та завданням дослідження. Рівень виконання дисертаційної роботи повністю відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії.

Надається слово здобувачу Ірині Згарі (відповідає на зауваження рецензента)

Ірина Згара: Дякуємо шановному рецензенту за витрачений час, детальний аналіз нашої роботи та слушні зауваження.

По першому питанню, у дисертаційній роботі питання участі місцевого самоврядування опосередковано розкриті в кількох змістових блоках, зокрема:

- у розділі 1.1 та 1.3 досліджено трансформацію державної аграрної політики та акцентовано на децентралізації як важливій умові підвищення адміністративного потенціалу на місцях;

- у розділі 2.2 здійснено регіональну оцінку сталого розвитку аграрного сектору, що безпосередньо пов'язано з діяльністю органів місцевого самоврядування та їх можливостями впливати на розвиток територій;
- у розділі 3.3 до стратегічних напрямів включено розвиток місцевих переробних потужностей, підтримку фермерських господарств, удосконалення інфраструктури, що реалізується саме через місцеві програми.

Крім того, практичне використання результатів дисертації Нікольською селищною радою Донецької області, підтверджене офіційною довідкою, свідчить про застосовність напрацювань саме на рівні територіальних громад.

Разом з тим, слушність зауваження рецензента визнаю. У подальших дослідженнях планується розширити аналіз ролі місцевого самоврядування, зокрема щодо участі громад у реалізації CAP-проектів та локальних інструментів підтримки фермерства та агропереробки.

По другому питанню, у роботі цифровізація розглядається як складова стратегічних державних пріоритетів, окрема:

- у розділі 3.3 до стратегічних напрямів включено розвиток процесів цифровізації та інновації, що охоплює використання цифрових технологій у виробництві, управлінні та моніторингу аграрного сектору;
- у розділі 1.3 аналізуються європейські підходи до сучасного «зеленого» та інноваційного сільського господарства, включно з цифровими інструментами моніторингу, простежуваності, стандартизації;
- у висновках підкреслено необхідність кліматично адаптованого та технологічно модернізованого АПК, що передбачає використання AgriTech-рішень.

Однак рецензент слушно зауважив, що цей аспект може бути розкритий більш змістовно. У перспективі планується поглибити й розширити аналіз таких напрямів: використання супутникового моніторингу в системі державного контролю; цифрові рішення для малих фермерських господарств; потенціал Smart Farming у підвищенні продуктивності та екологічності виробництва; аналітичні дані Державного аграрного реєстру (ДАР) як новий інструмент управління.

По третьому питанню: У роботі економічні аспекти відображені через: кількісну оцінку сталого розвитку аграрного сектору за індикаторами SDGs (розділ 2.1); застосування методу пропорційного рейтингування для регіонального аналізу (розділ 2.2); узагальнення економічних наслідків війни для АПК (розділ 2.2); аналіз структури фінансування CAP та механізмів фінансової підтримки України (розділ 3.1–3.2); визначення стратегічних економічних пріоритетів – розвиток переробки, інвестиції в інфраструктуру, кредитні та дотаційні інструменти (розділ 3.3). Це створює аналітичне підґрунтя для оцінки ефективності механізмів, але дійсно може бути деталізовано в майбутніх дослідженнях шляхом: розрахунку інтегральних показників економічної стійкості; прогнозування економічних ефектів від адаптації CAP-інструментів; оцінки мультиплікативного ефекту розвитку переробки та фермерства.

По четвертому питанню: У дисертації міжнародний аспект інтегровано через: аналіз індикаторів виконання Угоди про асоціацію (розділ 2.3); систематизацію інструментів CAP та європейських підходів до сталого розвитку (розділ 3.1); визначення шляхів поглиблення секторальної інтеграції України до ЄС, включно з обміном знаннями, інноваціями, найкращими практиками (розділ 1.3). Водночас рецензент слушно підкреслює, що участь України в міжнародних програмах може бути подана ширше. У подальших наукових розвідках авторка планує: дослідити можливості фінансування аграрних інновацій через Horizon Europe (кластери 5 та 6); проаналізувати проекти з екологізації сільського господарства в рамках програми LIFE; розглянути роль програм Erasmus+ у підготовці кадрів для сільських територій та аграрного управління; включити аналіз участі України в європейських дослідницьких мережах (ENRD, EIP-Agri, FSDN).

Зазначені зауваження та пропозиції є слушними та своєчасними. Ми прислухаємося до цінних рекомендацій та врахуємо це у наших наступних дослідженнях.

Рецензент дисертаційної роботи – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету Олена Бражко.

Сталий розвиток аграрного сектору є однією з ключових передумов забезпечення соціально-економічної стабільності держави, продовольчої безпеки, збалансованого розвитку сільських територій та збереження природних ресурсів. В умовах глобалізаційних процесів, кліматичних змін, воєнних викликів та післявоєнного відновлення саме аграрна сфера виступає стратегічним елементом національної економіки України, що потребує ефективного, системного та адаптивного державного управління. Євроінтеграційний курс України зумовлює необхідність глибокої модернізації державної аграрної політики, гармонізації національного законодавства та управлінських практик із нормами і стандартами Європейського Союзу, впровадження принципів сталого розвитку, «зеленої» економіки, відповідального використання природних ресурсів та інклюзивного врядування. За таких умов особливої актуальності набуває проблема формування цілісного державного механізму сталого розвитку аграрного сектору, здатного забезпечити узгодженість економічних, соціальних та екологічних цілей розвитку.

Попри наявність окремих інструментів державної підтримки аграрної сфери, сучасна система публічного управління в Україні характеризується фрагментарністю регуляторних рішень, недостатньою координацією між інституціями, обмеженою інтеграцією європейських підходів до сталого розвитку, а також нерівномірністю впровадження інноваційних управлінських практик на національному та регіональному рівнях. Це актуалізує потребу в науковому обґрунтуванні комплексного державного механізму сталого розвитку аграрного сектору з урахуванням євроінтеграційних трансформацій.

У цьому контексті дисертаційна робота «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції» є своєчасною та відповідає сучасним науковим запитам галузі публічного управління та адміністрування. Обрана проблематика має важливе теоретичне та прикладне значення, оскільки спрямована на поглиблення наукових уявлень про механізми державного регулювання сталого розвитку та вироблення практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах європейської інтеграції України.

Оцінка ступеня наукової новизни дисертаційної роботи. Одержані в дисертаційній роботі наукові результати характеризуються належним рівнем наукової новизни та відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Наукова новизна роботи полягає у комплексному науковому обґрунтуванні державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції, що здійснено з урахуванням викликів воєнного часу, завдань післявоєнного відновлення та секторальної інтеграції України до Європейського Союзу. Автором не лише узагальнено існуючі наукові підходи, а й запропоновано власні концептуальні та методичні рішення, які мають теоретичне і прикладне значення для системи публічного управління аграрним сектором.

До наукових результатів, що мають ознаки новизни, доцільно віднести такі положення.

По-перше, вперше обґрунтовано та систематизовано стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції, які охоплюють правову гармонізацію із законодавством ЄС, адаптацію положень Спільної аграрної політики, розвиток фінансових інструментів підтримки, забезпечення якості та безпечності аграрної продукції, впровадження принципів Європейського зеленого курсу, цифровізацію та інноваційний розвиток агропромислового комплексу. Важливою є також встановлена відповідність запропонованих напрямів діючій Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій України до 2030 року, що підсилює прикладну цінність дослідження.

По-друге, удосконалено методичні підходи до оцінки сталого розвитку аграрного сектору України та його регіонів шляхом використання системи економічних, соціальних та екологічних показників, а також методу пропорційного рейтингування. Запропонований

підхід дозволяє комплексно оцінювати ефективність реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектору в умовах євроінтеграції та воєнних викликів, що розширює можливості аналітичного забезпечення управлінських рішень на державному і регіональному рівнях.

По-третє, дістали подальшого розвитку теоретичні положення щодо визначення ключових векторів сталого розвитку аграрного сектору України з урахуванням поєднання загальнодержавної та регіональної аграрної політики, вимог євроінтеграції та потреб економічного відновлення країни. Важливим науковим результатом є систематизація нормативно-правового забезпечення трансформації державної аграрної політики за періодами до та після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Заслуговує на увагу також подальший розвиток підходів до визначення державних напрямів економічної євроінтеграції аграрного сектору України та систематизація інструментів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України, що дозволяє обґрунтувати можливості адаптації європейського досвіду до національних умов з урахуванням регіональних особливостей та процесів відновлення територій.

Загалом, подані в дисертації наукові положення є логічно взаємопов'язаними, достатньо аргументованими та такими, що містять елементи наукової новизни, які розширюють наукові уявлення про механізми державного управління сталим розвитком аграрного сектору України в умовах євроінтеграції та можуть бути використані в практиці публічного управління. У процесі дослідження використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів та підходів, які загалом відповідають меті, завданням і предмету дисертаційної роботи та забезпечують отримання обґрунтованих наукових результатів.

Методологічну основу дисертаційної роботи становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання соціально-економічних процесів і механізмів публічного управління аграрним сектором в умовах євроінтеграції. Обраний методичний інструментарій є адекватним складності досліджуваної проблематики та дозволяє комплексно розкрити особливості формування і реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України.

Зокрема, історичний метод доцільно використано при дослідженні нормативно-правового забезпечення трансформації державної аграрної політики України до та після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що дало змогу простежити еволюцію підходів до державного регулювання аграрного сектору та визначити ключові етапи його євроінтеграційної адаптації.

Методи систематизації та узагальнення застосовано при визначенні ключових векторів сталого розвитку аграрного сектору України, узагальненні європейського досвіду державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору, а також при аналізі інструментів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України, що дозволило сформулювати цілісне бачення можливостей адаптації європейських практик до національних умов.

Методи аналізу і синтезу використано для дослідження державних напрямів економічної євроінтеграції аграрного сектору України, визначення факторів ризику стійкості агропромислового комплексу, а також ідентифікації ключових бар'єрів розвитку аграрного сектору в умовах повномасштабної війни. Застосування зазначених методів сприяло обґрунтуванню стратегічних пріоритетів державної аграрної політики в сучасних умовах.

Порівняльний аналіз доцільно використано при оцінці потенціалу аграрного сектору України за показниками сталого розвитку, а також при аналізі сталого розвитку аграрного сектору регіонів України в умовах євроінтеграції, що дало змогу виявити міжрегіональні диспропорції та визначити напрями підвищення ефективності державного впливу на регіональному рівні.

Застосування системного підходу забезпечило цілісність дослідження та дозволило обґрунтувати стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції, з урахуванням взаємозв'язку економічних, соціальних, екологічних та інституційних чинників. Загалом використаний

методологічний апарат є логічно узгодженим, науково обґрунтованим і таким, що відповідає вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Оцінка практичного значення результатів дисертаційної роботи. Отримані у ході дисертаційної роботи наукові результати та обґрунтовані автором пропозиції доведено до рівня конкретних практичних рекомендацій щодо формування і реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції. Запропоновані напрями та інструменти мають прикладний характер і можуть бути використані у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування при розробленні стратегічних і програмних документів розвитку аграрного сектору та сільських територій.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що наукові висновки та узагальнення дисертаційної роботи трансформовано у конкретні напрями та механізми, які можуть слугувати методологічною основою для впровадження сучасних підходів публічного адміністрування, а також для імплементації європейських стандартів сталого розвитку в аграрний сектор України. Одержані наукові розробки можуть бути рекомендовані до використання центральними та місцевими органами виконавчої влади з метою вдосконалення державної аграрної політики, розвитку механізмів публічного управління та реалізації реформи державного управління в Україні в умовах євроінтеграції.

Практичну значущість результатів дисертаційної роботи підтверджено їх впровадженням у діяльність органів місцевого самоврядування. Зокрема, наукові рекомендації щодо визначення стратегічних напрямів реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції використані Нікольською селищною радою Донецької області при розробленні та реалізації Стратегії розвитку Нікольської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2024–2027 роки з її реалізації (довідка № 1/03/1286/4-25 від 09.10.2025 р.).

Результати дисертаційної роботи щодо оцінки ефективності реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектору на регіональному рівні, а також визначені автором стратегічні пріоритети державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України використані під час розроблення «Політики управління ризиками» Фонду державного майна України та Державного підприємства «Конярство України». Зазначені напрацювання спрямовані на забезпечення сталого, інклюзивного та інноваційного розвитку аграрного сектору і сільських територій відповідно до правил та стандартів Європейського Союзу (довідка № 2025-5/244 від 14.10.2025 р.). Теоретичні положення та практичні рекомендації, обґрунтовані в дисертаційній роботі, впроваджені в освітній процес кафедри публічного управління та адміністрування Маріупольського державного університету. Зокрема, результати дослідження використовуються під час викладання навчальних дисциплін: «Основи сталого розвитку суспільства», «Євроінтеграція та національна ідентичність» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти), «Місцевий розвиток в умовах глобальних викликів», «Політика сталого розвитку» (другий (магістерський) рівень вищої освіти). Використання матеріалів дисертаційної роботи сприяло оновленню змісту освітніх програм та поглибленню теоретико-методологічної бази підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Мету дисертаційної роботи досягнуто, а поставлені завдання розкрито послідовно й у повному обсязі. Логіка викладу матеріалу є внутрішньо узгодженою, що забезпечує цілісність наукового дослідження та аргументованість отриманих висновків. Стиль викладення матеріалу відповідає вимогам, що висуваються до наукових робіт на здобуття ступеня доктора філософії, характеризується чіткістю формулювань, науковою коректністю та термінологічною виваженістю. Авторка виявляє повне володіння сучасним науковим інструментарієм публічного управління та адміністрування, методами теоретичного аналізу, систематизації й узагальнення наукових підходів, а також навичками застосування отриманих результатів у прикладній площині.

Структура дисертаційної роботи є логічною та обґрунтованою, відповідає меті й завданням дослідження та забезпечує послідовний перехід від теоретико-методологічних положень до аналітичних узагальнень і практичних рекомендацій. Кожен розділ є змістовно

завершеним і водночас органічно пов'язаним із загальною концепцією дослідження. Проведений у роботі аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України виконано на високому науковому рівні, що свідчить про ґрунтовну теоретичну підготовку здобувачки, здатність критично осмислювати наукові джерела, нормативно-правову базу та емпіричні дані, а також формулювати аргументовані висновки й науково обґрунтовані пропозиції.

Поряд із високим науково-теоретичним рівнем дисертаційної роботи, системністю підходів та ґрунтовністю отриманих результатів, у роботі виявлено окремі дискусійні положення:

- на стор. 68–69 авторкою детально висвітлено комплекс заходів Європейського Союзу щодо стимулювання розвитку сільського господарства, які поєднують прямі виплати, ринкові механізми управління ризиками та інвестиції у розвиток сільських територій. Такий підхід демонструє системне розуміння політики підтримки аграрного сектору та створює належне підґрунтя для порівняння міжнародного досвіду з українською практикою. Водночас доцільно було б додатково розглянути специфіку адаптації окремих інструментів Спільної аграрної політики до умов українського аграрного ринку, а також окреслити потенційні ризики та обмеження їх упровадження в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення;

- у підрозділі 2.1 наведено ґрунтовний аналіз інноваційного розвитку аграрного сектору України з використанням показників інноваційного індексу, обсягів державного та приватного фінансування науково-дослідних робіт, динаміки валового нагромадження основного капіталу та продуктивності праці. Такий підхід засвідчує системне розуміння взаємозв'язку між інноваційними процесами, ресурсним забезпеченням і економічними результатами аграрного сектору. Разом із тим доцільно було б більш тісно поєднати наведені статистичні дані з аналізом ефективності конкретних інноваційних програм і державних політик підтримки фермерських господарств, що дозволило б глибше оцінити практичний вплив інноваційного розвитку та порівняти український досвід із європейськими практиками;

- на стор. 136–137 детально проаналізовано комплекс механізмів державної підтримки аграрного сектору України, який охоплює заходи податкового стимулювання, спрощення процедур реєстрації сільськогосподарської техніки, надання спеціалізованих засобів зберігання зерна, а також міжнародну підтримку з боку ЄС і FAO. Запропонований аналіз демонструє системне бачення державної політики у сфері аграрного розвитку з урахуванням фінансових, технічних і регуляторних аспектів. Водночас, доцільно було б доповнити дослідження оцінкою ефективності окремих механізмів, зокрема їх впливу на продуктивність фермерських господарств, логістику та експортний потенціал, що дозволило б більш повно оцінити результативність системи підтримки в умовах воєнного стану;

- незважаючи на комплексний характер регіонального аналізу сталого розвитку аграрного сектору України, доцільно було б поглибити обґрунтування впливу воєнних чинників на міжрегіональні відмінності показників сталого розвитку шляхом застосування сценарного або кластерного підходу. Це дозволило б більш чітко диференціювати регіони за рівнем втрат, відновлювального потенціалу та інституційної спроможності;

- запропоновані стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції мають системний і концептуально вивірений характер. Разом із тим доцільно було б більш чітко визначити інституційні механізми їх імплементації, зокрема відповідальні органи публічної влади, рівні управління та часові горизонти реалізації, що сприяло б підвищенню практичної реалізованості отриманих результатів у процесі післявоєнного відновлення та секторальної євроінтеграції України.

Наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Результати дослідження представлені в логічно структурованій, послідовній та науково обґрунтованій формі, що забезпечує цілісне розкриття теми та досягнення поставленої мети. Вони мають наукову новизну та прикладний характер, підтверджені публікаціями у фахових наукових журналах і матеріалах наукових конференцій.

Дисертація за темою «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції» повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та може бути рекомендована на розгляд спеціалізованої вченої ради щодо присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Надається слово здобувачу Ірині Згарі (відповідає на зауваження рецензента)

Ірина Згара: Дозвольте висловити щиру подяку шановному рецензенту доктору наук з державного управління, професору, професору кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту управління МДУ Бражко Олені Вадимівні за докладний розгляд моєї дисертаційної роботи та за позитивну і змістовну рецензію.

З приводу зроблених зауважень хотілося б сказати наступне.

1. Погоджуємося, що поглиблений розгляд специфіки адаптації окремих інструментів Спільної аграрної політики до умов українського аграрного ринку, з урахуванням структурних відмінностей, інституційної спроможності та викликів воєнного і післявоєнного періодів, міг би розширити прикладну складову дослідження. Водночас у межах визначеного предмета та мети дисертаційної роботи основну увагу було зосереджено на концептуальному аналізі інструментів підтримки аграрного сектору ЄС як методологічної основи для формування державного механізму сталого розвитку в Україні. Разом з тим цілком слушним є зауваження щодо необхідності подальшого врахування ризиків фіскального навантаження, обмеженості бюджетних ресурсів, інституційної готовності до адміністрування прямих виплат, а також впливу безпекових чинників на ефективність ринкових механізмів підтримки, що визначає перспективні напрями подальших наукових досліджень.

2. Погоджуємося, що більш тісне поєднання статистичних показників інноваційного розвитку з оцінкою ефективності конкретних інноваційних програм і державних політик підтримки фермерських господарств дозволило б поглибити прикладний вимір дослідження. Водночас у межах підрозділу 2.1 основний акцент було зроблено на виявленні макроекономічних тенденцій інноваційного розвитку аграрного сектору та обґрунтуванні системного взаємозв'язку між інноваційними процесами, ресурсним забезпеченням і економічними результатами. Такий підхід забезпечив узагальнену аналітичну основу для подальшого формування механізмів державної політики у сфері інноваційного розвитку. Разом із тим детальніша оцінка результативності окремих програм підтримки фермерських господарств і їх порівняння з європейськими практиками є перспективним напрямом подальших досліджень, що може бути реалізований у межах прикладних і секторальних аналітичних робіт.

3. Погоджуємося, що доповнення дослідження кількісною оцінкою ефективності окремих механізмів державної підтримки, зокрема їх впливу на продуктивність фермерських господарств, логістичні можливості та експортний потенціал, дозволило б поглибити прикладний вимір роботи. Водночас у межах сторінок 136–137 основний акцент було зроблено на систематизації та структурному аналізі інструментів державної підтримки з урахуванням фінансових, технічних і регуляторних компонентів, що відповідало меті розділу. Такий підхід дав змогу сформувати цілісне бачення архітектури державної підтримки аграрного сектору в умовах воєнного стану. Оцінка результативності окремих механізмів із застосуванням галузевих показників продуктивності та експорту визначена як перспективний напрям подальших прикладних досліджень.

З іншими зауваженнями шановного рецензента згодна та обов'язково врахую при проведенні подальших наукових досліджень.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь:

Професор кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., професор Олена Бражко, директор навчально-наукового інституту управління, д.е.н., професор Денис ТАРАСЕНКО, в.о. зав. кафедри публічного управління та адміністрування, д.е.н., професор Анна ЧЕЧЕЛЬ, професор кафедри маркетингу та туризму, д.держ.упр., професор Валентина ТОКАРЕВА, професор кафедри маркетингу та туризму, д.держ.упр., професор Андрій СТОЙКА, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.політ.н., доцент Марина ЗЕЛІНСЬКА, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, доктор філософії з публічного управління та адміністрування, доцент Світлана ВЕРИТЕЛЬНИК

В обговоренні дисертаційної роботи надали свої рекомендації:

Професор кафедри маркетингу та туризму, доктор наук з державного управління, професор Андрій СТОЙКА: Робота є цілісним та ґрунтовним дослідженням складної проблематики публічного управління в аграрній сфері. Відзначено системність викладення, логічну структуру, виважений методичний апарат та вагомий науковий внесок авторки. Рекомендовано у подальших публікаціях розширити аналіз ролі органів місцевого самоврядування в реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору. Під час обговорення наголошено на доцільності подальшого розширення концептуальної частини дослідження за такими напрямками: поглиблення аналізу ролі місцевого самоврядування в реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору, особливо в умовах децентралізації, уточнення інституційної моделі взаємодії державних та місцевих органів влади з фермерськими господарствами, кооперативами й агропідприємствами, розвиток методологічної частини оцінювання стійкості шляхом включення додаткових індикаторів регіональної економічної динаміки. Рекомендації спрямовані на подальші дослідження щодо зміцнення теоретичного підґрунтя дисертації та розширення застосовності отриманих результатів для державної політики, але не зменшують їх практичну та теоретичну значущість. А так, я хочу побажати вдалого захисту і далі просувати на цьому науковому шляху.

Доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Денис ТАРАСЕНКО: Експертом відзначено вагомість проведеного аналізу впливу війни на аграрний сектор і запропоновано зосередити подальші наукові дослідження на таких аспектах як більш детальний аналіз економічної ефективності запропонованих механізмів, зокрема через прогнозування їх впливу на сталий розвиток у короткостроковій і середньостроковій перспективі, висвітлення ролі цифрових технологій і інновацій (AgriTech, Smart Farming) у відновленні аграрного виробництва, підвищенні продуктивності та моніторингу ризиків, розвиток аналітики щодо інтеграції України до ринків ЄС через участь у програмах Horizon Europe, LIFE, Erasmus+ та інших європейських інноваційних платформах. Рекомендації спрямовані на розширення практико-орієнтованої частини роботи та підсилення економічної аргументації на подальших етапах наукової діяльності здобувачки. В цілому, я вважаю, що робота виконана на достатньо високому науковому рівні і заслуговує на те, щоб була представлена до разової спеціалізованої вченої ради Маріупольського державного університету для захисту за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат політичних наук Марина Зелінська: Взагалі тема дисертаційної роботи, вона є актуальною, заслуговує на увагу. Взагалі питання комунікаційної взаємодії суб'єктів державного і недержавного секторів в контексті реалії в нашій країні, є важливим та перспективним науковим напрямком. Наголошено на високій прикладній цінності роботи й надано рекомендації для

використання результатів у державній політиці: уточнити механізм впровадження інклюзивних форм державної підтримки, особливо щодо малих виробників, жіночого та молодіжного підприємництва в аграрному секторі, розвинути пропозиції щодо адаптації інструментів Спільної аграрної політики ЄС для умов післявоєнної реконструкції та модернізації АПК, розширити аналіз ризиків стійкості, включивши управлінські, технологічні та екологічні ризики, що необхідні для підготовки ризик-орієнтованих управлінських рішень. Рекомендації спрямовані на підсилення практичного застосування результатів дисертації в діяльності органів державної влади та місцевих громад. Тому, дякую пані Ірині, за дуже цікаве, своєчасне дослідження та бажаю успіхів у подальших дослідженнях і успішного захисту вже у разовій спеціалізованій вченій раді Маріупольського державного університету.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
ЗГАРИ ІРИНИ КОСТЯНТИНІВНИ
на тему «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України
в умовах євроінтеграції»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування**

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю **281 Публічне управління та адміністрування** – Маріупольський державний університет, м. Київ, 2025.

У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні засади, а також розроблено методичні та практичні рекомендації щодо напрямів відновлення сільського господарства України в контексті секторальної євроінтеграції. Визначено потреби аграрного сектору у фінансовому та матеріально-технічному забезпеченні й окреслено пріоритетні напрями державної політики економічної євроінтеграції аграрного сектору України.

За результатами проведеного аналізу наукової літератури в обсязі 213 джерел здобувачкою Згарою І.К. спільно із науковим керівником визначено актуальність теми, яка полягала в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів та методичних, практичних рекомендацій щодо розвитку та реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України. На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

Метою роботи є розробка наукових положень та практичних рекомендацій щодо реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України для успішної євроінтеграції та відновлення територій.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації було поставлено та вирішено такі завдання:

- охарактеризувати основні вектори сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;
- визначити основи нормативно-правового забезпечення державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;
- обґрунтувати державні напрями економічної євроінтеграції аграрного сектору для реалізації Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом та економічного відновлення;
- охарактеризувати концептуальні засади Спільної аграрної політики Європейського Союзу для визначення стратегічних напрямів реалізації державної аграрної політики в умовах євроінтеграції;
- удосконалити метод оцінки сталого розвитку аграрного сектору в умовах новітніх ризиків та загроз для формування ефективного державного механізму розвитку аграрного сектору;
- визначити особливості регіональної оцінки сталого розвитку аграрного сектору в умовах сучасних викликів для реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора України;
- визначити особливості державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України для використання європейського досвіду у вітчизняній практиці державного управління;
- розробити стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору України.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні положення реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Здобувачка Згара І.К. була виконавцем НДР кафедри публічного управління та адміністрування, які виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи Маріупольського державного університету Міністерства освіти і науки України «Публічне управління для сталого територіального розвитку» (період розробки НДР: 2018- 2024, номер державної реєстрації O118U001700, керівник д.е.н., професор Чечель А.О.), «Публічне управління для сталого розвитку та відновлення територій» (період розробки НДР: 2025-2028, номер державної реєстрації 0125U001011, керівник д.е.н., професор Чечель А.О.) у рамках яких розроблені практичні рекомендації щодо гармонізації аграрної політики України з положеннями Спільної аграрної політики Європейського Союзу, удосконалення інструментів державної підтримки, а також механізмів забезпечення продовольчої безпеки й сталого відновлення аграрних територій. Матеріали дисертаційної роботи, зокрема, розробки та рекомендації дослідження впроваджено у навчальний процес при розробці навчально-методичного забезпечення з дисциплін «Основи сталого розвитку суспільства», «Євроінтеграція та національна ідентичність», «Місцевий розвиток в умовах глобальних викликів», «Політика сталого розвитку» освітньої програми «Публічне управління та адміністрування» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання.

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні, поглибленні та розробці наукових положень та практичних рекомендацій щодо державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України для прискорення вступу до Європейського Союзу, відновлення аграрного сектору України у рамках секторальної євроінтеграції та успішної реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора України.

Здобувачкою Згарою І.К.

вперше:

розроблено стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції (гармонізація та адаптація національного законодавства до права ЄС, положень САП, вимог, пов'язаних зі вступом України до ЄС; гарантування доступності, безпечності сільськогосподарської продукції, високих стандартів якості, що відповідають встановленим стандартам ЄС; посилення конкурентоспроможності та стійкості агропромислового комплексу України; розробка та розширення програм фінансової державної підтримки аграрного комплексу з використанням прозорих та інклюзивних інструментів фінансування; забезпечення функціонування прозорого та відкритого ринку землі, ефективного управління земельними ресурсами; сприяння розвитку сучасного кліматично адаптованого АПК, орієнтованого на органічні методи виробництва і біотехнології, відповідно до Зеленого Курсу ЄС; організація ефективної взаємодії держави та аграрного бізнесу на основі розвитку агропереробного сектору та процесів цифровізації та інноватизації; сприяння розвитку та посиленню економічних можливостей жіночого підприємництва, молодих фермерів), визначена їх відповідність діючій Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та векторам економічної євроінтеграції аграрного сектору України;

удосконалено:

методичний підхід щодо оцінки сталого розвитку аграрного сектора України за показниками сталого розвитку для визначення можливостей та перспектив досягнення сталого розвитку в Україні та реалізації пріоритетів реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України (економічна трансформація, розвиток аграрної інфраструктури, надання підтримки фермерам, інвестування в місцеві переробні потужності та інфраструктуру, підтримка розмінування малих та середніх фермерських господарств);

методичний підхід до оцінки сталого розвитку аграрного сектора регіонів в умовах євроінтеграції на основі методу пропорційного рейтингування за показниками (валовий

регіональний продукт, індекс сільськогосподарської продукції, продукція сільського господарства у підприємствах за регіонами, продуктивність праці в підприємствах, втрати фермерських та особистих селянських господарств в умовах війни, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів) для визначення ефективності реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора на регіональному рівні;

дістали подальшого розвитку:

ключові вектори сталого розвитку аграрного сектору України, враховуючи ефективне поєднання загальнодержавної та регіональної політик в аграрному секторі, стратегічних завдань та пріоритетів державної аграрної політики, вимог щодо вступу до Європейського Союзу та економічного відновлення країни для покращення позицій України на міжнародному та європейському ринку;

основні нормативно-правові акти забезпечення трансформації державної аграрної політики України на основі історичної систематизації за ознакою – прийняті та діючі до та після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що дозволить зробити фокус законодавчих змін у побудові державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції;

державні напрями економічної євроінтеграції аграрного сектору України на основі визначення пріоритетів розвитку аграрного сектору із зазначенням необхідних змін у нормативно-правовому забезпеченні в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та очікуваних результатів, що надасть змогу прискорити відновлення аграрного сектору України у рамках секторальної євроінтеграції України та прискорити вступ по Європейського Союзу;

основні принципи, стратегічні цілі та плани реалізації Спільної аграрної політики Європейського Союзу, з визначенням основних пріоритетів (передача знань та інновації; життєздатність і конкурентоспроможність ферми; організація харчового ланцюга та управління ризиками; відновлення, збереження та покращення екосистем; ресурсоефективна економіка, стійка до клімату; соціальна інтеграція та економічний розвиток) у реалізації програмного (проектного) підходу щодо відбору проектів національними та регіональними органами управління країн, які містять цілі сталого розвитку, що прискорить реалізацію державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України на шляху євроінтеграції;

систематизація інструментів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи (інвестування в органічне сільське господарство, податкові пільги для органічних операторів, диверсифікація доходів аграрних підприємств та агротуризму, сертифікація продукції, агроекологічна практика, державні закупівлі, розвиток органічних асоціацій, підтримка міського садівництва) та Україні (державне регулювання гуртових цін, товарні інтервенції, фінансові інтервенції, тимчасове адміністративне регулювання цін, бюджетна позика, кредитна субсидія, лізингова субсидія, бюджетна дотація та часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки й обладнання вітчизняного виробництва) за умов регіональних особливостей та способів відновлення територій для підвищення ефективності взаємодії держави та бізнесу в аграрному секторі.

Нові науково обґрунтовані теоретичні та/або експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Теоретична та практична цінність дисертаційної роботи Згари І.К. полягає в теоретичному узагальненні та новому вирішенні актуального завдання в галузі науки «Публічне управління та адміністрування» щодо науково-теоретичного обґрунтування поглиблення та розробки наукових положень та практичних рекомендацій щодо державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України для прискорення вступу до Європейського Союзу, відновлення аграрного сектору України у рамках секторальної євроінтеграції та успішної реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора України.

Отримані у ході дослідження наукові результати й пропозиції доведено до рівня конкретних практичних рекомендацій, які використані у діяльності органів державної влади та закладу вищої освіти, зокрема:

Нікольською селищною радою Донецької області наукові рекомендації щодо визначення стратегічних напрямів реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції використані при реалізації Стратегії розвитку Нікольської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2024-2027 рр. з реалізації стратегії (довідка № 1/03/1286/4-25 від 09.10.2025 р.).

Фондом державного майна України, Державного підприємства «Конярство України», результати дисертаційної роботи щодо визначення ефективності реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора на регіональному рівні, стратегічних пріоритетів державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України використані при проведенні аналізу щодо визначення ефективності реалізації концепції сталого розвитку аграрного сектора на регіональному рівні та виділені автором стратегічні пріоритети державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України використані при розробці «Політики управління ризиками», які направлені на досягнення сталого, інклюзивного, інноваційного розвитку аграрного сектору та сільських територій відповідно до правил та стандартів Європейського союзу (довідка № 2025-5/244 від 14.10.2025р.).

Кафедрою публічного управління та адміністрування Маріупольського державного університету, де теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі впроваджені в освітній процес, зокрема під час викладання таких дисциплін: «Основи сталого розвитку суспільства» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти), «Євроінтеграція та національна ідентичність» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти), «Місцевий розвиток в умовах глобальних викликів», «Політика сталого розвитку» (другий (магістерський) рівень вищої освіти). Використання матеріалів дисертаційної роботи сприяло оновленню змісту навчальних програм і поглибленню теоретико-методологічної бази підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (довідка № 01-25/205.1 від 02.10.2025 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Методологічну основу дисертаційної роботи становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і механізмів публічного адміністрування в сучасних європейських і національних економіках. Основні наукові результати дисертаційної роботи були отримані за допомогою використання таких методів, як: історичний – при дослідженні нормативно-правового забезпечення трансформації державної аграрної політики України до та після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом; систематизації та узагальнення – у ході визначення ключових векторів сталого розвитку аграрного сектору України, дослідження європейського досвіду державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору європейських країн, інструментів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору країн Європи та України; методи аналізу і синтезу – при дослідженні державних напрямів економічної євроінтеграції аграрного сектору України, визначенні факторів ризику стійкості агропромислового комплексу та ключових бар'єрів для аграрного сектора України в умовах повномасштабної війни; порівняльний аналіз – для аналізу потенціалу аграрного сектору України за показниками сталого розвитку, оцінки сталого розвитку аграрного сектора регіонів України в умовах євроінтеграції. Системний підхід надав змогу визначити стратегічні напрями реалізації державного механізму сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики України, Міністерства економіки України, Міністерство фінансів України. Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної

інтеграції, Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, Національного інституту стратегічних досліджень, Центру економічної стратегії, Центру досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки KSE Agroscenter, дані електронних платформ та порталів, довідкові та інформаційні видання професійних міжнародних організацій (Організації Об'єднаних Націй, Організації економічного співробітництва та розвитку, Європейської Комісії) щодо стану розвитку аграрного сектору та механізмів публічного адміністрування, матеріали власних досліджень автора.

Інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, офіційні дані Державної служби статистики України та міжнародних організацій; монографії та наукові статті провідних вітчизняних і зарубіжних учених у галузі публічного управління та адміністрування, матеріали звітності суб'єктів державного та недержавного секторів і результати проведених автором наукових досліджень, матеріали науково-практичних конференцій, також у роботі широко використані матеріали міжнародних нормативно-правових документів.

Апробація результатів дисертації.

Матеріали дисертації оприлюднено у виступах під час наукових конференцій, серед яких: V міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 26-27 жовтня 2023 р.), I науково-практична конференція (м. Хмельницький, 22 лютого 2024 р.), II Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Миколаїв, 20-22 березня 2024 р.), II науково-практична конференція за міжнародною участю (м. Хмельницький, 25 лютого 2025 р.).

Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача.

За матеріалами дисертації опубліковано 8 наукових праць загальним обсягом 2,1 друк. арк. (особисто автора – 1,8 друк. арк.), серед яких 4 статті у вітчизняних наукових фахових виданнях та 4 публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Результати виконаного наукового дослідження здобувачки спрямовані на розв'язання важливого наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробленні методичних і практичних рекомендацій щодо формування та реалізації державного механізму забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України.

Отримані наукові результати мають теоретичне та прикладне значення, характеризуються науковою новизною і можуть бути використані в діяльності органів публічної влади, а також у подальших наукових дослідженнях.

Дисертаційна робота повністю відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» за змістом, предметною сферою та використаним методологічним інструментарієм.

Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Матеріали дисертації викладено послідовно у формально-логічний спосіб з дотриманням наукового стилю викладення.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Під час виконання дисертації здобувачка дотримувалася принципів академічної доброчесності, що підтверджено висновком за результатами проведеної перевірки відповідно до чинного Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів

вищої освіти МДУ (додається (довідка від 02.12.2025)). За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Дисертація здобувача Згари Ірини Костянтинівни за темою «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції», за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, та може бути представлена до обговорення під час публічної презентації здобувачем наукових результатів.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Згара І.К., Чечель А.О. Сучасні виклики сучасної аграрної політики України в умовах євроінтеграції. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. №7. С.143-152. (включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,5 д.а., особисто автору належить 0,2 д.а.: визначено напрями розвитку державної аграрної політики України, враховуючи євроінтеграційні виклики та ризики воєнного часу). URL: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-143-152>

2. Згара І.К. Державні напрями сталого відновлення агропромислового комплексу України в процесі євроінтеграції. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. №3(31). С.194-204. (включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з державного управління) (заг. обсяг 0,4 д.а.). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-194-204](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-194-204)

3. Згара І.К. Нормативно-правове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції. *Public Administration and Regional Development*. 2024. №25. С.725-750. (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США)) (заг. обсяг 0,4 д.а.). URL: <https://doi.org/10.34132/pard2024.25.01>

4. Згара І.К. Державні механізми реалізації євроінтеграції аграрного сектору України. *Економічний простір*. 2025. №198. С.42-46 (включено до IndexCopernicus (Республіка Польща), GoogleScholar (США)) (заг. обсяг 0,3 д.а.). URL: <https://doi.org/10.30838/EP.198.42-46>

Опубліковані праці у виданнях апробаційного характеру

1. Згара І.К. АПК України в умовах війни: виклики та перспективи для сталого розвитку територіальних громад. *Публічне управління для сталого розвитку: виклики та перспективи на національному та місцевому рівнях: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Київ, 26-27 жовтня 2023 р.)*. Київ, 2023. С.97-77. (заг. обсяг 0,1 д.а.). URL: <https://peers.international/paper/apk-ukraini-v-umovakh-viyni-vikliki-ta-perspektivi-dlya-stalogo-rozvitku-teritorialnikh>

2. Згара І.К. Державна аграрна політика в умовах сталого розвитку. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи: матеріали I наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 22 лютого 2024 р.)*. Хмельницький: ХНТУ, 2024. С. 199-200 (заг. обсяг 0,1 д.а.). URL: <https://kntu.net.ua/ukr/content/download/113078/636667/file/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%>

[A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%2022.02.24.pdf](https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf/zbirnyk-tez-22-03-24.pdf)

3. Згара І.К. Державне управління агропромисловим комплексом України в умовах євроінтеграції. *Трансформація менеджменту в умовах глобальної макроекономічної нестабільності*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (м.Миколаїв, 20-22 березня 2024 р.). Миколаїв, 2024. С.30-31 (заг. обсяг 0,1 д.а.). URL: https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf/zbirnyk-tez-22-03-24.pdf

4. Згара І.К. Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи*: матеріали II наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м.Хмельницький, 25 лютого 2025 р.). Хмельницький: ХНТУ, 2025. С. 201-204. (заг. обсяг 0,2 д.а.). URL: [https://kntu.net.ua/ukr/content/download/121070/677300/file/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20-%D0%A2%D0%BE%D0%BC%201%20\(%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%201\).pdf](https://kntu.net.ua/ukr/content/download/121070/677300/file/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20-%D0%A2%D0%BE%D0%BC%201%20(%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%201).pdf)

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, кожний з яких містить по 3 підрозділи, висновків, списку використаних джерел та десяти додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 232 сторінки, з них основного тексту 165 сторінок. Робота містить 19 таблиць, у тому числі 5 – на окремих сторінках, 9 рисунків, у тому числі 2 – на окремих сторінках, 10 додатків на 35 сторінках. Список використаних джерел налічує 204 найменування, з них іноземною мовою – 67 найменувань; викладений на 26 сторінках.

Характеристика особистості здобувача.

Згара Ірина Костянтинівна народилась народилася 25 квітня 1992 року у місті Маріуполі Донецької області.

Освіта

- 2009-2014 Економічний університет імені Г. В. Плеханова, спеціальність «Менеджмент організації», спеціаліст.
- 2021-2022 Маріупольський державний університет, спеціальність «Публічне управління та адміністрування», магістр.
- 2023-2024 Маріупольський державний університет, спеціальність «Облік і оподаткування», магістр.

Досвід роботи

- з 30.04.2019 р. по теперішній час Директор Приватного підприємства «Кінний завод «Мілленіум».
- з 22.01.2020 р. по теперішній час Засновник Приватного підприємства «Кінний завод «Мілленіум».
- з 12.03.2021 р. по теперішній час депутат Маріупольської районної ради Донецької області.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

За рекомендацією рецензентів пропонується: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, **пропонується наступний склад разової ради:**

Голова ради: Тарасенко Денис Леонідович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Рецензенти:

Токарева Валентина Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри маркетингу та туризму Навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Бражко Олена Вадимівна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Офіційні опоненти:

Орлова Наталія Сергіївна - доктор наук з державного управління, професор, Професор кафедри права та публічного управління Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Драган Ірина Василівна - доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник, професор кафедри бізнесу, адміністрування та права ЗВО «Університет трансформації майбутнього».

Голова та рецензенти не заперечують щодо своїх кандидатур, попередня згода була надана 21 грудня 2025 року. Від офіційних опонентів маємо попередню домовленість та заяви на згоду про їх участь у роботі ради (додаються).

У результаті попереднього аналізу і перевірки дисертації Згари Ірини Костянтинівни і повноти публікації основних результатів дослідження.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Згари Ірини Костянтинівни за темою «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції», за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Згари Ірини Костянтинівни за темою «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції», за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» відповідає спеціальності **281 Публічне управління та адміністрування** та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), а також пп. **6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Згари Ірини Костянтинівни за темою «Державний механізм сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції», за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

4. Рекомендувати Вченій раді Маріупольського державного університету затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради: Тарасенко Денис Леонідович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Рецензенти:

Токарева Валентина Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри маркетингу та туризму навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Бражко Олена Вадимівна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Офіційні опоненти:

Орлова Наталія Сергіївна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри права та публічного управління Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Драган Ірина Василівна - доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник, професор кафедри бізнесу, адміністрування та права ЗВО «Університет трансформації майбутнього».

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації здобувача ступеня доктора філософії Згари Ірини Костянтинівни:

«За» – 8, «Проти» – немає, «Утримались» – немає

Презентація Згари І.К. на 13 стор. додається.

Директор навчально-
наукового інституту
управління
(д.е.н., професор)

Денис ТАРАСЕНКО

Головуюча на засіданні,
доктор філософії з
публічного управління та
адміністрування, доцент,
доцент кафедри публічного
управління та
адміністрування

Світлана ВЕРИТЕЛЬНИК

Секретар,
старший лаборант кафедри
публічного управління та
адміністрування

Анастасія ІСАЄВА